

Številka: 050-4/2024/6
Datum: 18. 6. 2024

Zadeva: Ocena diskriminatornosti 56. člena Zakona o voznikih in 23. člena Zakona o pravilih cestnega prometa

1. Predlog oziroma pobuda

Na Zagovornika se je obrnil pobudnik, ki je zatrjeval neutemeljeno razlikovanje med osebami s slabim vidom, ki za vožnjo potrebujejo očala, katerim se je vid poslabšal pred pridobitvijo vozniškega dovoljenja (v nadaljevanju: prva skupina oseb), ter osebami s slabim vidom, ki za vožnjo potrebujejo očala, katerim se je vid poslabšal po pridobitvi vozniškega dovoljenja (v nadaljevanju: druga skupina oseb), in sicer v postopku obravnave oseb iz obeh skupin s strani policista, če vozijo s pretečenim vozniškim dovoljenjem.

Navedel je, da je edina razlika med tema dvema skupinama oseb v tem, kdaj se je osebi poslabšal vid oziroma kdaj je oseba dobila očala, torej čas nastanka določenega zdravstvenega stanja, ne pa stopnja vida ali druga, objektivna razlika.

Prva skupina oseb ima vozniško dovoljenje z omejitvijo ("vozi z očali"), ki je vezana na zdravniško spričevalo, ki poteče na 2 do 10 let. Preden tako vozniško dovoljenje poteče, mora voznik opraviti nov zdravniški pregled in pridobiti novo zdravniško spričevalo. Druga skupina oseb pa ima vozniško dovoljenje brez omejitev, ki ji lahko velja do 80. leta starosti.

Če oseba, ki sodi v prvo skupino, spregleda potek vozniškega dovoljenja in jo ustavi policist, je zanj predviden zaseg vozila (pri čemer nastanejo stroški odvoza in hrambe vozila), zaseg tablic (pri čemer nastane strošek izdaje novih tablic), obravnava pred sodnikom za prekrške, zagrožena globa pa znaša 500 evrov. Če pa oseba, ki sodi v drugo skupino, spregleda potek vozniškega dovoljenja in jo ustavi policist, je zanj predvidena samo globa 40 evrov.

Pobudnik je zatrjeval, da je to razlikovanje neutemeljeno, ker so tako osebe iz prve kot tudi osebe iz druge skupine z vidika varnosti v prometu v identični situaciji, t. j. imajo poslabšan vid in za vožnjo potrebujejo očala, edina razlika je v tem, da imajo osebe iz prve skupine tako omejitev vpisano v samo vozniško dovoljenje, ker so imele poslabšan vid že ob njegovi pridobitvi, osebe iz druge skupine pa ne, ker se jim je vid poslabšal kasneje.

2. Razlogi za izvedbo ocene diskriminatornosti

Pobudnik je navedel, da je zgoraj opisano razlikovanje med obema skupinama oseb neutemeljeno in postavlja osebe v prvi skupini v slabši položaj na podlagi njihove osebne okoliščine, na katero nimajo vpliva. Zato bo Zagovornik v oceni diskriminatornosti preveril, ali Zakon o voznikih¹ (v nadaljevanju: ZVoz-1) ter Zakon o pravilih cestnega prometa² (v nadaljevanju: ZPrCP) v delu, kjer urejata vozniška dovoljenja, zdravniška spričevala, omejitve in sankcije za vožnjo brez veljavnega vozniškega dovoljenja, učinkujeta diskriminatorno do prve skupine oseb, torej tistih, ki se jim je vid poslabšal pred pridobitvijo vozniškega dovoljenja in je pogoj za podaljšanje njegove veljavnosti predložitev zdravniškega spričevala. Do možne

¹ Uradni list RS, št. 92/22 – uradno prečiščeno besedilo in 153/22.

² Uradni list RS, št. 156/21 – uradno prečiščeno besedilo in 161/21 – popr.

posredne diskriminatorne obravnave bi potencialno lahko prišlo s tem, da je za navedeno skupino oseb, če vozi brez veljavnega vozniškega dovoljenja, predvidena strožja (in posledično dražja) obravnava ter zagrožena več kot 10-krat višja globa.

Zagovornik je presodil, da je treba v postopku ocene diskriminatornosti najprej preveriti, ali so elementi diskriminacije sploh podani, nato pa še, kakšni so razlogi za to, da je zakonodajalec v ZVoz-1 in ZPrCP uzakonil tako ureditev, in ali so ti razlogi legitimni z vidika prepovedi diskriminacije. Na tej podlagi je Zagovornik opravil poizvedbo pri Ministrstvu za infrastrukturo kot pristojnem ministrstvu za oba navedena zakona.

3. Določbe Zakona o varstvu pred diskriminacijo³ (v nadaljevanju: ZVarD)

Skladno z 38. členom ZVarD lahko Zagovornik, če oceni, da je kakšen zakon ali drug predpis diskriminatoren, o tem obvesti predlagatelja postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti ali z zahtevo začne postopek za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil. Za namen izvajanja navedene pristojnosti pa najprej izvede oceno diskriminatornosti predpisa in se na tej podlagi odloča o morebitni uporabi možnosti iz 38. člena ZVarD.

Diskriminacija je v 4. členu ZVarD opredeljena kot vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. Diskriminacija zaradi katere koli osebne okoliščine je prepovedana.

Pri diskriminaciji mora biti prav specifična osebna okoliščina (ali več njih) razlog za slabšo obravnavo. Med osebne okoliščine, skladno s 1. členom ZVarD, štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katerakoli druga osebna okoliščina. Gre za prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statuse, ki so praviloma trajno in nerazdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto, ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka ter na podlagi katerih se lahko oblikujejo različne skupine oseb in odnosi njihove pripadnosti.

Diskriminacija se lahko dogaja na različnih področjih družbenega življenja, na katerih morajo sicer po 2. členu ZVarD državni organi, lokalne skupnosti, nosilci javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem transportu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb. ZVarD v 1. členu določa varstvo pred diskriminacijo v širšem smislu - pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju.

ZVarD opredeljuje več oblik diskriminacije, od katerih sta osnovni neposredna in posredna diskriminacija (6. člen). Neposredna diskriminacija obstaja, če je oseba ali skupina oseb zaradi določene osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno kot se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala druga oseba ali skupina oseb. Posredna diskriminacija pa obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna.

³ Uradni list RS, št. 33/16, 21/18 – ZNOrg.

Da bi torej lahko govorili o diskriminaciji skladno z ZVarD, morajo biti torej izpolnjeni naslednji elementi:

- osebna okoliščina,
- poseg v človekovo pravico, svoboščino, drugo pravico, pravni interes ali ugodnost,
- prikrajšanje v primerjavi z drugimi posamezniki ali skupinami v primerljivem položaju,
- vzročna zveza med osebno okoliščino in obravnavo, ki je predlagatelj deležen, ter
- odsotnost izjem od prepovedi neposredne diskriminacije.

Le ravnanje, pri katerem so podani vsi omenjeni elementi, zakonsko gledano pomeni diskriminacijo. Druga neželena, neintegritetna, sporna ali krivična ravnanja, ki niso povezana z osebnimi okoliščinami in/ali ne predstavljajo posega v pravice, svoboščine, pravne interese ali ugodnosti, se ne štejejo za diskriminacijo, kot jo ureja ZVarD.

4. Določbe ZVoz-1 in ZPrCP

Področje voznikov, voznških dovoljenj, zdravniških spričeval, omejitev ter sankcij za vožnjo brez veljavnega voznškega dovoljenja urejata ZVoz-1 ter ZPrCP.

ZVoz-1 v prvem odstavku 56. člena določa, da sme motorno in priklopno vozilo voziti oseba, ki je **telesno in duševno zmožna voziti vozilo** (1. točka prvega odstavka 56. člena), ter ima veljavno voznško dovoljenje za vožnjo vozil tiste oziroma tistih kategorij, v katere spada vozilo ali skupina vozil, ki jo vozi, **in ne vozi v nasprotju z omejitvijo, vpisano v njenem voznškem dovoljenju** (3. točka prvega odstavka 56. člena).

Osmi odstavek tega člena določa, da se z globo **500 eurov** za prekršek **kaznuje voznik, ki ravna v nasprotju s 3. točko prvega odstavka tega člena**, šesti odstavek tega člena pa določa, da se z globo **40 eurov** za prekršek **kaznuje voznik motornega vozila, ki vozi z voznškim dovoljenjem, katerega veljavnost je potekla, če pogoj za podaljšanje njegove veljavnosti ni predložitev veljavnega zdravniškega spričevala**.

Nadalje ZVoz-1 v 1. točki prvega odstavka 60. člena določa še, da se voznško dovoljenje izda osebi, ki je med drugim **telesno in duševno zmožna voziti vozilo, kar dokaže z veljavnim zdravniškim spričevalom**.

ZPrCP v 6. točki prvega odstavka 23. člena določa, da policist zaseže vozniku motorno vozilo, s katerim je bil zaloten pri storitvi hujšega prekrška in je izpolnjen pogoj vožnje z voznškim dovoljenjem tiste kategorije oziroma tistih kategorij, v katero spada vozilo ali skupina vozil, ki jo vozi, katerega veljavnost je potekla, **če je pogoj za podaljšanje njegove veljavnosti predložitev veljavnega zdravniškega spričevala**. Pri tem zakon hujši prekršek opredeli v četrtem odstavku tega člena in določi, da se za hujši prekršek šteje vožnja z voznškim dovoljenjem tiste kategorije oziroma tistih kategorij, v katero spada vozilo ali skupina vozil, katerega veljavnost je potekla, **če je pogoj za podaljšanje njegove veljavnosti predložitev veljavnega zdravniškega spričevala**.

5. Poizvedba ter odgovor pristojnega organa

Zagovornik je dne 15. 5. 2024 z dopisom št. 050-4/2024/4 z namenom preverjanja, ali so razlogi za to, da je ureditev v 56. členu ZVoz-1 in 23. členu ZPrCP taka, kot je navedeno zgoraj, legitimni z vidika prepovedi diskriminacije, poslal poizvedbo na Ministrstvo za infrastrukturo (v nadaljevanju: MZI, ministrstvo). V poizvedbi ga je obvestil o obravnavani zadevi in o določbah ZVarD (kot so predstavljene zgoraj) ter ga zaprosil, da se opredeli do opisane problematike oziroma odgovori na zastavljena vprašanja glede razlogov za tako ureditev, ali je bil s to ureditvijo zasledovan kakšen legitimen cilj ter kateri in ali v zvezi s to ureditvijo razpolaga s kakršnimikoli (statističnimi ali kakšnimi drugimi) podatki, ki bi jo upravičevali (npr. statističnimi podatki o tem, kakšna je stopnja prometnih prekrškov zaradi slabega vida voznika).

MZI je v svojem odgovoru št. 010-16/2024/296-02121945 z dne 23. 5. 2024 uvodoma podalo splošen pregled zakonodaje ter natančno obrazložilo ureditev glede pogojev za vožnjo v cestnem prometu, izdaje vozniškega dovoljenja, telesne in dušene zmožnosti za vožnjo motornega vozila ter obstoja omejitev zaradi zdravstvenih razlogov pred in po izdaji vozniškega dovoljenja. Zavrnilo je navedbe pobudnika in poudarilo, da je bil pri zakonski ureditvi zasledovan cilj, da bi vse osebe celotno obdobje (od pridobitve do prenehanja pravice za vožnjo motornega vozila v cestnem prometu) izpolnjevale temeljni pogoj za izdajo vozniškega dovoljenja in varno udeležbo v cestnem prometu, to je pogoj telesne in duševne zmožnosti za vožnjo motornih vozil. S tem namenom in ciljem so bile sprejete tudi določbe 84. in 86. člena ZVoz-1, ki omogočata naknadni vpis omejitve zaradi zdravstvenih razlogov, če so te potrebne. Navedli so še, da s statističnimi podatki o številu prometnih nesreč oziroma številu prometnih prekrškov, ki so bili oziroma so posledica neustreznih vidnih funkcij za vožnjo vozil na motorni pogon, ne razpolagajo.

6. Osebna okoliščina

Kot osebno okoliščino, na podlagi katere bi v navedenem primeru lahko prišlo do slabše obravnave, Zagovornik prepozna okoliščino nastanka zdravstvenega stanja ob pridobitvi vozniškega dovoljenja. Oseba na to, ali ima že ob prvi pridobitvi vozniškega dovoljenja take okvare vida, ki terjajo vožnjo z očali ali kontaktnimi lečami, ali pa take okvare pridobi kasneje, ne more vplivati. Gre za stanje oziroma lastnost, ki je trajno in nerazdružljivo povezana s to osebo oziroma je oseba ne spreminja zlahka, kar je tudi sicer značilno za vse ostale po ZVarD varovane osebne okoliščine. Zagovornik je v več primerih kot t.i. drugo osebno okoliščino že prepoznal zdravstveno stanje.

7. Zagovornikove ugotovitve

V konkretnem primeru je Zagovornik po preučitvi pobude in zakonske ureditve ter presoji, ali so podani vsi elementi diskriminacije, ugotovil, da položaja oseb iz prve in druge skupine nista primerljiva. Razlikujeta se v tem, da je pogoj za veljavno vozniško dovoljenje voznikov iz prve skupine veljavno zdravniško spričevalo, ki je izkaz njihove telesne in duševne zmožnosti za vožnjo. Pri voznikih, ki teh omejitev (še) nimajo vpisanih v vozniškem dovoljenju (ker, kot navaja pobudnik za primer poslabšanega vida, v času opravljanja vozniškega dovoljenja za to še ni bilo razloga, se jim je pa vid poslabšal kasneje), pa tega pogoja ni.

Na prvi pogled bi taka ureditev res lahko predstavljala posredno diskriminacijo, saj se zdi, da navidezno nevtralne določbe ZVoz-1 in ZPrCP določeno skupino oseb z določeno osebno okoliščino postavljajo v manj ugoden položaj kot drugo skupino oseb v primerljivem položaju. Vendar po Zagovornikovi oceni ni tako. Dejstvo, da je osebi preteklo zdravniško spričevalo, kar je razlog za neveljavnost njenega vozniškega dovoljenja, lahko potencialno predstavlja neprimerljivo večje tveganje v prometu kot dejstvo, da je osebi preteklo »le« vozniško dovoljenje, ki ni vezano na omejitve oziroma na veljavnost zdravniškega spričevala.

Poleg tega Pravilnik o zdravstvenih pogojih voznikov motornih vozil⁴ v Prilogi 1, kjer so določena merila za ugotavljanje telesne in duševne zmožnosti za voznike, določa, da se za telesno in duševno zmožnega za vožnjo motornih vozil šteje voznik, za katerega se z zdravstvenim pregledom ugotovi, da je njegovo zdravstveno stanje v skladu z merili **po vseh točkah ocenjevanja duševne in telesne zmožnosti za vožnjo**, in sicer: vid, sluh, lokomotorni sistem, kardiovaskularni sistem, sladkorna bolezen, nevrološke bolezni, duševne in vedenjske motnje, škodljiva raba alkohola, uporaba prepovedanih drog, prepovedanih psihotropnih snovi in njihovih presnovkov ter zloraba psihoaktivnih zdravil ter druga stanja.

⁴ Uradni list RS, št. 14/18 in 17/22.

To pomeni, da zdravstveni pregled za ugotavljanje telesne in duševne zmožnosti za vožnjo motornih vozil ne zajema le oprave preiskav za ugotavljanje ustreznih vidnih funkcij za vožnjo motornih vozil, temveč tudi drugih preiskav, zato je možno, da so predpisane omejitve ali ugotovljena omejena telesna in duševna zmožnost posledica ne le neustreznih vidnih funkcij, temveč tudi drugih ugotovljenih bolezenskih stanj. Iz tega po oceni Zagovornika izhaja teža, ki jo ima veljavno zdravniško spričevalo, ki opravičuje strožje ukrepe v primeru, če je to pretečeno.

Zato v tem primeru Zagovornik ni ugotovil prikrajšanja voznikov iz prve skupine v primerjavi z vozniki iz druge skupine, saj je različna obravnava enih in drugih utemeljena ravno v njihovem različnem položaju v smislu njihove telesne in duševne zmožnosti za vožnjo ob pridobivanju vozniškega dovoljenja.

To pomeni, da eden ključnih elementov diskriminacije ni podan, zato ne moremo govoriti o diskriminatorni ureditvi. Kljub temu pa je Zagovornik preveril še, kakšen cilj je zakonodajalec želel zasledovati s to ureditvijo. MZI je kot cilj, ki ga je zakonodajalec zasledoval s tako ureditvijo, navedlo težnjo, da bi vse osebe celotno obdobje (od pridobitve do prenehanja pravice do vožnje motornega vozila v cestnem prometu) izpolnjevale temeljni pogoj za izdajo vozniškega dovoljenja in varno udeležbo v cestnem prometu, tj. pogoj telesne in duševne zmožnosti za vožnjo motornih vozil. Zagovornik navedeni cilj nedvomno pripoznava kot legitimni, saj je prometna varnost eden najpomembnejših vidikov cestnega prometa. Od stopnje varnosti prometa na cesti je odvisna varnost vseh udeležencev v prometu. Ukrepi, dejavnosti in politike države za zmanjševanje števila prometnih nesreč s hudimi telesnimi poškodbami in umrlimi v cestnem prometu so tudi primarni cilji Resolucije o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje od 2023 do 2030⁵, ki jo je dne 28. 11. 2023 sprejel Državni zbor RS.

Zagovornik zato ocenjuje, da sodi v sklop zagotavljanja zakonitega oziroma legitimnega cilja tudi presojana ureditev, ki strožje sankcionira voznike s pretečenim vozniškim dovoljenjem, če je pogoj za podaljšanje njihove veljavnosti predložitev veljavnega zdravniškega spričevala. Torej je veljavnost njihovega vozniškega dovoljenja vezana na veljavnost zdravniškega spričevala z razlogom, saj to izpričuje njihovo telesno in duševno zmožnost za vožnjo, kar po Zagovornikovi oceni lahko nedvomno pripomore k večji varnosti v prometu.

Za primere, ki jih navaja pobudnik, ko se po izdaji vozniškega dovoljenja pojavi dvom, da imetnik vozniškega dovoljenja (v nadaljevanju: imetnik) telesno ali duševno ni zmožen za vožnjo motornega vozila, oziroma ko se po izdaji vozniškega dovoljenja pojavijo razlogi za omejitev vozniškega dovoljenja zaradi zdravstvenih razlogov (npr. ko se, kot navaja pobudnik, osebi naknadno, ko je že pridobila vozniško dovoljenje brez omejitev in ji to še velja, poslabša vid) pa Zagovornik pojasnjuje, da ZVoz-1 v zvezi s tem ureja dva instituta:

- a) institut posredne napotitve na kontrolni zdravstveni pregled – napotitev s strani upravne enote na predlog policije, državnega tožilca, sodišča, zdravstvenega zavoda, osebnega zdravnika, zdravnika specialista in delodajalca (84. člen ZVoz-1) in
- b) institut neposredne napotitve na kontrolni zdravstveni pregled – direktna napotitev s strani osebnega zdravnika ali zdravnika specialista (86. člen ZVoz-1).

V okviru prvega instituta 84. člen ZVoz-1 določa, da lahko napotitev na kontrolni zdravstveni pregled predlagajo policija, državni tožilec, sodišče, zdravstveni zavod, osebni zdravnik, zdravnik specialist in delodajalec. Pri tem morajo navesti razloge za podan dvom, da imetnik telesno ali duševno ni zmožen za vožnjo motornega vozila. Napotitev na kontrolni zdravstveni pregled opravi upravna enota, na območju katere ima oseba stalno oziroma začasno prebivališče, z odločbo, v kateri določi tudi rok, v katerem mora imetnik opraviti kontrolni zdravstveni pregled, ter pooblaščenega zdravnika, pri katerem oseba opravi pregled.

⁵ Uradni list RS, št. 124/23.

Če imetnik v roku, ki ga z odločbo določi upravna enota, ne opravi tega pregleda ali ga ne opravi v celoti, mora pooblaščen zdravnik o tem takoj obvestiti upravno enoto. Ta imetniku z odločbo odvzame vozniško dovoljenje, dokler se s kontrolnim zdravstvenim pregledom ne ugotovi njegova telesna in duševna zmožnost za vožnjo motornih vozil, podatke o odvzemu vozniškega dovoljenja pa vpiše v evidenco o voznških dovoljenjih.

V okviru drugega instituta ZVoz-1 v 86. členu določa, da imetnika na kontrolni zdravstveni pregled k pooblaščenemu zdravniku, na območju katerega ima stalno oziroma začasno prebivališče, lahko napotita tudi izbrani osebni zdravnik oziroma zdravnik specialist, če med pregledom ali zdravljenjem utemeljeno podvomita o imetnikovi telesni ali duševni zmožnosti za vožnjo zaradi bolezenskega stanja, okvar ali hib, katerih simptomi lahko predstavljajo nevarnost v cestnem prometu in lahko pomenijo povečano tveganje za varno udeležbo v prometu. Pri tem morata navesti razloge za podan dvom. Napotitev na kontrolni zdravstveni pregled in razloge zanj morata zabeležiti v zdravstveno dokumentacijo imetnika ter jo posredovati izbranemu pooblaščenemu zdravniku.

Če imetnik pregleda v roku enega meseca od napotitve ne opravi ali ne opravi v celoti, mora pooblaščen zdravnik o tem takoj obvestiti upravno enoto, ki v skladu z določbo 87. člena ZVoz-1 imetniku odvzame vozniško dovoljenje za toliko časa, dokler se z zdravstvenim oziroma kontrolnim zdravstvenim pregledom ne ugotovi, da je imetnik telesno in duševno zmožen za vožnjo motornega vozila.

Če pa imetnik v prvem ali v drugem primeru (torej v okviru prvega ali drugega instituta) kontrolni zdravstveni pregled opravi, pooblaščen zdravnik pa ugotovi, da telesno in duševno ni zmožen za vožnjo motornih vozil ali je telesno in duševno zmožen za vožnjo motornih vozil z omejitvijo, o tem obvesti osebnega zdravnika oziroma zdravnika specialista, upravni enoti pa posreduje zdravniško spričevalo o opravljenem kontrolnem zdravstvenem pregledu. Ta podatke o omejitvah voznškega dovoljenja vpiše v evidenco o voznških dovoljenjih, imetniku pa izda novo vozniško dovoljenje.

Iz vsega povedanega torej sledita dve možni postopani upravne enote na podlagi dokončnega zdravniškega spričevala. Ta lahko:

- imetniku, ki ima dovoljenje za vožnjo motornih vozil, pri katerem je ugotovljena telesna ali duševna **nezmožnost** za vožnjo motornih vozil, ali pa ne opravi kontrolnega zdravstvenega pregleda, na katerega je bil napoten, **odvzame vozniško dovoljenje** za toliko časa, dokler se z zdravstvenim pregledom oziroma kontrolnim zdravstvenim pregledom ne ugotovi, da je telesno in duševno zmožen za vožnjo motornega vozila. Imetnik mora v tem primeru upravni enoti oddati vozniško dovoljenje (prvi in drugi odstavek 63. člena ZVoz-1);

- imetniku, ki ima dovoljenje za vožnjo motornih vozil, vendar mu je ta pravica na podlagi veljavnega dokončnega zdravniškega spričevala o opravljenem zdravstvenem pregledu oziroma kontrolnem zdravstvenem pregledu **omejena** na določen čas ali le za posamezno ali posamezne kategorije, **omeji veljavnost voznškega dovoljenja** (tretji odstavek 63. člena ZVoz-1) in mu izda novo vozniško dovoljenje.

Navedeno pomeni, da zakon ni zgolj predpisal strožjih sankcij za osebe iz prve skupine, ki naj bi bile, kot navaja pobudnik, zaradi tega v slabšem položaju zaradi dejstva, kdaj jim je nastala osebna okoliščina zdravstvenega stanja, ampak je hkrati tudi predvidel rešitve, ki naslavljajo osebe iz druge skupine, ki so tako zdravstveno stanje pridobile kasneje. To po Zagovornikovi presoji podkrepi argument, da je zakonodajalec kljub neprimerljivosti položajev vendarle prepoznal »nevarnost«, ki jo je v pobudi opisal pobudnik, torej da je v cestnem prometu udeležena oseba z veljavnim voznškim dovoljenjem brez omejitev, katere vid se je poslabšal kasneje, ki pa kljub temu predstavlja enako tveganje za varnost v prometu kot oseba, ki ima omejitve vpisane v dovoljenje. Po presoji Zagovornika je v ZVoz-1 z zgoraj opisanima institutoma predvidena sistemska rešitev tudi za te situacije.

Zato je Zagovornik preveril še, kaj ZVoz-1 predvideva za tiste voznike, ki jim je vozniško dovoljenje po zgoraj opisanem postopku odvzeto, pa tega ne upoštevajo oziroma še naprej vozijo v cestnem prometu kljub temu, da jim je bilo vozniško dovoljenje odvzeto. Gre torej za primere, ko oseba kljub napotitvi s strani pristojnega organa oziroma osebe (upravne enote oziroma izbranega osebnega zdravnika ali zdravnika specialista) ne opravi ali ne opravi v celoti kontrolnega zdravniškega pregleda in ji upravna enota vozniško dovoljenje z odločbo odvzame. Edino v tem primeru bi namreč po presoji Zagovornika lahko prišlo do primerljivega položaja teh oseb z osebami, ki vozijo s pretečenim vozniškim dovoljenjem, za katerega veljavnost je potrebno veljavno zdravniško spričevalo.

Kot že navedeno, ZVoz-1 v tretjem odstavku 84. člena in v prvem odstavku 87. člena določa, da upravna enota z odločbo odvzame vozniško dovoljenje takrat, ko voznik v določenem roku ne opravi ali ne opravi v celoti kontrolnega zdravstvenega pregleda, na katerega je bil napoten bodisi s strani upravne enote bodisi direktno s strani zdravnika specialista ali izbranega osebnega zdravnika. V obeh primerih upravna enota ta podatek o odvzemu tudi vpiše v evidenco o voznških dovoljenjih. Voznik, ki se vozi z voznškim dovoljenjem, ki mu je bilo v skladu z določbami 84. in 87. člena odvzeto, pa se za ta prekršek v obeh primerih kaznuje z globo 500 evrov (sedmi odstavek 84. člena in četrti odstavek 87. člena ZVoz-1), enako pa zanj v skladu s 3. točko prvega odstavka 23. člena ZPrCP velja tudi glede zasega vozila. ZPrCP namreč v 3. točki prvega odstavka 23. člena določa, da policist zaseže vozniku motorno vozilo, s katerim je bil zaloten pri storitvi hujšega prekrška in je izpolnjen pogoj, da je bilo storilcu začasno odvzeto vozniško dovoljenje. Pri tem zakon hujši prekršek opredeli v četrtem odstavku tega člena in v njegovi 3. točki določi, da se za hujši prekršek šteje vožnja brez veljavnega voznškega dovoljenja.

Kot navaja pobudnik in kot izhaja iz 23. člena ZPrCP, je za osebo, katere vozniško dovoljenje (oziroma njegova veljavnost) je vezano na veljavnost zdravniškega spričevala in vozi s pretečenim dovoljenjem, zagrožena globa 500 evrov in zaseg vozila in tablic. Povsem enaki ukrepi pa so predvideni tudi za osebo, katere vozniško dovoljenje sicer ne vsebuje nobene omejitve, je pa z zgoraj opisanim postopkom posredne ali neposredne napotitve podan dvom v njene telesne ali duševne zmožnosti za vožnjo, te napotitve pa ne upošteva ali je ne upošteva v celoti, zato ji je dovoljenje odvzeto.

Po presoji Zagovornika prva in druga skupina oseb, kot ju opredeljuje pobudnik, nista primerljivi na način, kot navaja pobudnik, torej da bi bile osebe iz prve skupine že avtomatsko v manj ugodnem položaju napram osebami iz druge skupine samo zato, ker imajo vpisano omejitev in jim zato v primeru vožnje s pretečenim voznškim dovoljenjem grozijo strožje sankcije. Je pa Zagovornik primerljiv položaj prepoznal med dvema drugima skupinama oseb. V primerljivem položaju so osebe, pri katerih že obstaja določena omejitev (vpisana v vozniško dovoljenje), in osebe, pri katerih obstaja sum na to omejitev (napotitev na kontrolni zdravstveni pregled), pa ne ene ne druge ne sledijo zahtevam zakonodaje glede tega, kako morajo v tem primeru ravnati. Na eni strani osebe, ki že imajo vpisano določeno omejitev v vozniško dovoljenje, pogoj za njegovo podaljšanje pa je veljavnosti zdravniškega spričevala, ne opravijo pravočasno zdravniškega pregleda (v to skupino oseb sodi pobudnik) in imajo posledično neveljavno vozniško dovoljenje. Na drugi strani pa osebe, ki omejitev sicer še nimajo, je pa s strani pristojnih podan sum v njihovo telesno ali duševno zmožnost, zato so na kontrolni zdravstveni pregled napotene, vendar te napotitve ne upoštevajo oziroma zdravstvenega pregleda ne opravijo ali ga ne opravijo v celoti.

Kot je razvidno, sta obe navedeni skupini, ki sta po Zagovornikovi oceni v primerljivem položaju, na zakonodajni ravni obravnavani enako, saj so za obe skupini predpisani enaki ukrepi (zaseg in enaka višina globe). Kar pomeni, da tudi v tem primeru kljub primerljivem položaju ni podano prikrajšanje oseb iz prve skupine.

Zagovornik je tako ugotovil, da v nobenem opisanem primeru ne moremo govoriti o prikrajšanju oseb iz prve skupine, kar pomeni, da presojana ureditve ni diskriminatorska.

8. Sklepna ocena Zagovornika

Zagovornik je v predmetni zadevi po preučitvi pobude in zakonske ureditve področja sledil pojasnilom in stališčem MZI. Kot bistvena je sprejel dejstva, ki kažejo, da:

1. položaja dveh skupin, ki ju med seboj primerja pobudnik, dejansko nista primerljiva, saj je različna obravnava utemeljena v njihovem različnem položaju v smislu njihove telesne in duševne zmožnosti za vožnjo ob pridobivanju vozniškega dovoljenja, sta pa primerljivo obravnavana, kadar tako ene kot druge osebe ne sledijo zahtevam zakonodaje,
2. je ne glede na to tudi cilj, ki ga je zakonodajalec zasledoval s to ureditvijo, legitimen,
3. je posledično za zaznavo oziroma za »zajezitev« vseh tistih oseb, ki imajo bolezenska stanja, okvare ali hibe, katerih simptomi lahko predstavljajo nevarnost v cestnem prometu, pa te omejitve še nimajo vpisane v vozniško dovoljenje, v ZVoz-1 predvidena sistemska rešitev, ki naj bi v praksi preprečevala situacijo, ko bi osebe, ki se jim je vid poslabšal po pridobitvi vozniškega dovoljenja, lahko v času njegove veljavnosti vozile brez omejitev kljub slabemu vidu.

Glede na ugotovljeno je Zagovornik posledično ocenil, da 56. člen ZVoz-1, ki ureja področje vozniških dovoljenj in zdravniških spričeval, in 23. člen ZPrCP, ki ureja sankcioniranje, nista diskriminatorna. Ali se te določbe dosledno izvajajo tudi v praksi, pa ne more biti predmet ocene diskriminatornosti predpisa.

Pripravila:
mag. Eva Cankar Farkaš
Samostojna svetovalka Zagovornika

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Poslano:
- zbirka dok. gradiva